Elateridarium 9: 160-162, 14.10.2015
ISSN 1802-4858
http://www.elateridae.com/elateridarium

Početná populace potápníka *Cybister lateralimarginalis* (De Geer, 1774) (Coleoptera: Dytiscidae) na mosteckých hnědouhelných výsypkách

Strong population of *Cybister lateralimarginalis* (De Geer, 1774) (Coleoptera: Dytiscidae) at lignite spoil heaps in western Czech Republic

Vojtěch KOLÁŘ[1), 2)], Filip TICHÁNEK[1), 2)], Robert TROPEK[1), 3)]

[1)]Institute of Entomology, Biology centre, Czech Academy of Science, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice, Czech Republic
[2)]Faculty of Science, University of South Bohemia, Branišovská 1760, CZ-370 05 České Budějovice, Czech Republic
[3)]Faculty of Science, Charles University in Prague, Viničná 7, CZ-128 44 Praha 2, Czech Republic
kolarvojta@seznam.cz; f.tichanek@gmail.com; robert.tropek@gmail.com

Abstract. In the Czech Republic, *Cybister lateralimarginalis* (De Geer 1774) is a critically endangered and very rarely recorded species of densely vegetated smaller lakes and ponds. Here we present numerous records of the species in small freshwater pools at lignite spoil heaps at the North Bohemian lignite basin, western Czech Republic.

Key words: Coleoptera, Dytiscidae, *Cybister lateralimarginalis*, postindustrial sites

Křepčík obroubený (*Cybister lateralimarginalis* (De Geer 1774); obr. 1) je poměrně široce rozšířený palearktický druh žijící od severní Afriky na jihozápadě, po Velkou Británii a jižní Švédsko na severozápadě, až po Kašmír a Čínu na východě svého areálu. Obývá především menší nádrže s hustými porosty vegetace. Ojediněle je nalézán i v rašeliništích (Nilsson & Holmen 1995; de Jong 2013). V České Republice je jeho výskyt znám z hustěji zarostlých nádrží, rybníků či zatopených lomů na Moravě i v Čechách. Z Čech byla dlouho známa jediná recentní lokalita na Broumovsku, na jižní Moravě je tento druh častější (zejména Břeclavsko a Znojemsko; Boukal et al. 2007). V posledních letech byl zjištěn na více lokalitách (Boukal et al. 2012), většina nálezů je však spíše ojedinělá a pouze výjimečně je nacházeno více kusů na jediné lokalitě (AOPK ČR 2015).

V roce 2015 jsme během průzkumu vodních bezobratlých v umělých i spontánně vzniklých tůních na mosteckých hnědouhelných výsypkách (obr. 2 a 3) zaznamenali relativně početnou populaci tohoto kriticky ohroženého druhu (5447, Hornojiřetínská výsypka, 50°34'39.937"N, 13°34'48.832"E, 25.vi. 2015, 1 larva, 17.ix. 2015, 4♀ 8♂; 5447, Růžodolská výsypka, 50°35'7.748"N, 13°37'23.018"E, 16.ix. 2015, 4♀ 3♂; 5447, Radovesická výsypka, 50°32'11.383"N, 13°50'18.352"E, 15.ix. 2015, 18♀ 2♂; 5447, Kopistská výsypka, 50°32'31.659"N, 13°36'17.048"E, 17.ix.2015, 13♀ 14♂, 5547, Velebudická výsypka, 50°29'6.283"N, 13°36'26.318"E, 19.ix. 2015, 1♀ 1♂, V. Kolář, F. Tichánek & R. Tropek lgt., V. Kolář det. et coll.). Všichni zjištění brouci byli odchyceni do pastí na principu vrše s kuřecími játry coby návnadou (Balke & Hendrich 1987; Boukal et al. 2007). Pasti byly vždy umístěny v litorální vegetaci a bylo dbáno, aby část pasti byla nad vodou, aby brouci mohli dýchat. Všichni jedinci byli určeni na místě a většina z nich vypuštěna zpět do původní tůně, několik dokladových exemplářů je ve sbírce V. Koláře. Mostecké výsypky jsou známy bohatou faunou vážek, včetně nálezů ochranářsky významných druhů (např. Harabiš et al. 2013, Tichánek & Tropek 2013), podrobnější průzkumy jiných skupin vodních bezobratlých však neznáme. Nálezy tohoto vzácného brouka potvrzují dlouhodobě diskutovaný potenciál postindustriálních stanovišť sloužit coby náhradní stanoviště některým ubývajícím druhům hmyzu (např. Tropek & Řehounek 2012).

Poděkování

Projekt byl podpořen Grantovou agenturou České republiky (P504/12/2525).

Literatura

AOPK ČR. 2015: Nálezová databáze ochrany přírody. – On-line databáze*; http://portal.nature.cz/nd/sumarizace-po-filtru.php?druh=suma-dle-zdroje&druhByKarta=Cybister%20lateralimarginalis*. (accessed 2.10.2015).

BALKE M., HENDRICH L. 1987: Trapped! – Newsletter of the Balfour-Browne Club. 39: 9-10.

BOUKAL D. S., BOUKAL M., FIKÁČEK M., HÁJEK J., KLEČKA J., SKALICKÝ S., ŠŤASTNÝ J., TRÁVNÍČEK D. 2007: Catalogue of water beetles of the Czech Republic (Coleoptera: Sphaeriusidae, Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Hygrobiidae, Dytiscidae, Helophoridae, Georissidae, Hydrochidae, Spercheidae, Hydrophilidae, Hydraenidae, Scirtidae, Elmidae, Dryopidae, Limnich. – Klapalekiana. 43: 1-289.

BOUKAL D. S., FIKÁČEK M., HÁJEK J., KONVIČKA O., KŘIVAN V., SEJKORA R., SKALICKÝ S., STRAKA M., SYCHRA J., TRÁVNÍČEK D. 2012: New and interesting records of water beetles from the Czech Republic (Coleoptera: Sphaeriusidae, Dytiscidae, Helophoridae, Hydrophilidae, Georissidae, Hydraenidae, Scirtidae, Elmidae, Dryopidae, Limnichidae, Heteroceridae). – Klapalekiana. 48: 1-21.

HARABIŠ F., TICHÁNEK F., TROPEK R. 2013: Dragonflies of freshwater pools in lignite spoil heaps: restoration management, habitat structure and conservation value. – Ecological Engineering 55: 51-61.

HILLSENHOFF W. L. 1991: Comparison of bottle traps with a D-frame net for collecting adults and larvae of Dytiscidae and Hydrophilidae (Coleoptera). – Coleopterists Bulletin. 45: 143-146.

DE JONG Y.S.D.M. 2013: Fauna Europaea version 2.6.2., *http://www.faunaeur.org* (accessed 2.10.2015).

NILSSON A.N., HOLMEN M. 1995: The aquatic Adephaga (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark II. Dytiscidae. – Lewski: E. J. Brill. 192 pp.

TICHÁNEK F., TROPEK R. 2013: Společenstva vážek odvodňovacích kanálů Radovesické výsypky. – Sborník příspěvků konference „Jezera a mokřady v důlních jamách po těžbě uhlí“ v Mostě, ENKI, o.p.s., Třeboň: 167-170.

TROPEK R, ŘEHOUNEK J. 2012. Bezobratlí postindustriálních stanovišť: Význam, ochrana a management. – ENTÚ BC AV ČR & Calla, České Budějovice. 152 pp.

Obrazové přílohy

Obr. 1. Samice křepčíka obroubeného (*Cybister lateralimarginalis* (De Geer 1774)). Foto: V. Kolář
Fig. 1. Female of *Cybister lateralimarginalis* (De Geer 1774). Photo: V. Kolář

Obr. 2. Spontánně vzniklá tůň na Radovesické výsypce. Foto: F. Tichánek
Fig. 2. Small freshwater pool at the Radovesická lignite spoil heap. Photo: F. Tichánek

Obr. 3. Spontánně vzniklá tůň na Radovesické výsypce. Foto: F. Tichánek
Fig. 3. Small freshwater pool at the Radovesická lignite spoil heap. Photo: F. Tichánek